

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**

**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 4 Issue: 2 Year: 2020

**TASFİYE TALEPNAMELERİNE GÖRE MÜBADELEYE TABİ TUTULAN
ROMAN TOPLULUKLARIN SOSYAL ve EKONOMİK DURUMU***

Elmas KÖÇKÜN**, Mehmet KARAYAMAN***

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihiçesi:
Başvuru: 11.11.2020

Revizyon : 19.11.2020

Kabul : 20.11.2020

Orcid Numarası: 0000-0002-
3678-1457, 0000-0001-9730-
5000

Anahtar Kelimeler: Mübadele,
Kıpti/Roman/Çingene, Lozan,
Yunanistan, Nüfus

ÖZ

20.yüzyılda ilk yarısında meydana gelen savaşlar, sadece sınırların değişmesi, devletlerin yıkılması gibi siyasi sonuçlar doğurmakla kalmamış, binlerce insanın hayatını kaybetmesi ya da doğup büyüdüğü toprakları terk etmesine neden olmuştur. I. Dünya Savaşı sonunda, 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması, beraberinde başlayan işgal hareketi nedeniyle, Türkler için barışa giden bir süreci başlatmamış, işgaller karşısında direnen Türk Milleti yeniden silaha sarılmak zorunda kalmıştır. 26 Ağustos 1922 tarihinde başlayan Büyük Taarruz sonunda Yunan işgali sona ermiş, çekilen Yunan ordusu ile birlikte binlerce Rum da Anadolu'yu terk etmiştir.

Lozan'dan başlayan barış görüşmeleri sırasında, Türkiye'de yaşayan Ortodoks Rumlarla, Yunanistan'da yaşayan Müslüman ahalinin karşılıklı olarak yer değiştirmesi gündeme gelmiştir. Binlerce Rum'un zaten Yunanistan'a gitmiş olması, göçmenlerin sevk ve iskânında yaşanan sıkıntılar, göçmenleri yerleştirmek için Yunanistan'ın Müslüman ahaliyi Türkiye'ye göçe zorlaması, nüfus mübadelesi meselesini öncelikli bir sorun haline getirmiştir. 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Türk-Yunan Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol ile Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar ile Anadolu'da yaşayan Ortodoks Rumların karşılıklı olarak yer değiştirmesi kararlaştırılmıştır. Mübadeleye esas olacak ahalinin belirlenmesinde, etnik kimlik ve dil ölçütü değil dini aidiyet esas alınmıştır. İstanbul'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Müslümanların dâhil edilmediği nüfus mübadelesi sonunda, 1.200.000 civarında Ortodoks Rum Yunanistan'a, 400.000 civarında Müslüman Anadolu'ya göç etmiştir.

Çalışmamızda, Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan mübadele antlaşması çerçevesinde, Müslüman kimlikleri nedeniyle mübadeleye dâhil edilen ve tasfiye talepnamelerinde geniş bir söylemle "Kıpti" olarak tanınan topluluklar esas alınmıştır. Mübadil Roman topluluklara ait olan ve Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivinde bulunan 271 adet tasfiye talepnamesinde yer alan bilgilerden yola çıkarak, mübadil bu toplulukların mali durumları, geçim kaynakları, meslekleri, geldikleri bölgeler, sahip oldukları mülklerin cins ve miktarları hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Roman topluluklar Türkiye Cumhuriyetinin nüfusa ihtiyaç duyduğu bir dönemde Müslüman olmaları nedeniyle mübadeleye dâhil edilmiştir. Ülkenin ihtiyaç duyduğu üretici nüfus ihtiyaçını karşılamak, tarımda, zanaatta onların işgücünden faydalanmak amacıyla Türkiye'ye göç etmelerine müsaade edilen

* Çalışma, Elmas Köçkün tarafından Mehmet Karayaman'ın danışmanlığında yürütölen, "Tasfiye Talepnamelerine Göre, Yunanistan'dan Mübadil Olarak Gelen Kıptilerin (Romanların) Sosyo-Ekonomik Durumları ve İşkânı" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, elmass.064@gmail.com

*** Prof. Dr. Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Faköltesi, Öğretim Üyesi, Tel. 535 7754533, mehmet.karayaman@usak.edu.tr
Conference Papers/ Konferans Bildirisi

Cite As/ Alıntı: KÖÇKÜN E., KARAYAMAN M. (2020), " Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadeleye Tabi Tutulan Roman Toplulukların Sosyal Ve Ekonomik Durumu ", Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, 4 (2) .

mübadil Roman toplulukların Tasfiye Talepnameleri incelenerek, dönemin şartları doğrultusunda sosyo-ekonomik durumlarına dair bir dizi tespitle bulunulmuş ve bu sayede bu toplulukların tarihine yönelik araştırmalara bir katkı yapmak amaçlanmıştır.

THE SOCIAL AND ECONOMIC SITUATION OF THE KIPTI/ROMANIES IN LIQUIDATION REQUESTS WHO WERE SUBJECTED TO POPULATION EXCHANGE

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 11.11.2020

Revised : 19.11.2020

Accepted :20.11.2020

Orcid Number: 0000-0002-
3678-1457, 0000-0001-9730-
5000

Keywords: Population
Exchange, Kıpti / Romani /
Gypsy, Lausanne, Greece,
Population

ABSTRACT

The wars that took place in the first half of the 20th century did not only have political consequences such as changing borders and collapsing of some states, but also caused thousands of people to lose their lives or to leave the lands where they were born and raised. At the end of the First World War, the occupations that started after the Mondros Truce Agreement, signed on 30 October 1918, did not initiate a process leading to peace, but the Turks resisted the invasions. At the end of the Great Offensive that started on 26 August 1922, the Greek occupation ended, and thousands of Greeks and their army left Anatolia.

During the peace talks, which started at Lausanne, mutual population exchange of Orthodox Greeks living in Turkey and the Muslim community living in Greece came to the fore. With Thousands of Greeks have already gone to Greece, the difficulties in handling immigration, and forced resettlement of the Muslim people in Turkey have become some of the prominent problems of the population exchange. With the Convention and the Protocol on the Exchange of Turkish-Greek Peoples, signed on 30 January 1923, it was decided to mutually exchange the Muslims living in Greece and the Orthodox Greeks living in Anatolia. Rather than ethnic identity and language, religion was the determined as the criteria for the exchange.

In the framework of the exchange agreement signed between Turkey and Greece, in this study we focused on Romanies, who have been subjected to the exchange due to their Muslim identities and defined as "Kıpti" in the liquidation requests. Through examining 271 liquidation requests in the Presidential Republic Archive that belong to the Roma, we are investigated the financial situation of the Roma, their livelihoods, their profession, the regions they come from, the type and amount of the properties they own.

In this study, we aimed to contribute the literature regarding Roma peoples' history, via examining the liquidation requests.

GİRİŞ

İngiltere'nin desteğini alarak 15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgaline giren Yunanistan Batı Anadolu ve İstanbul'u sınırlarına dâhil ederek Megali İdeayı gerçekleştirebilirdi, Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlayan Kurtuluş Savaşı bu ideali engelledi. Kurtuluş Savaşı 1922 Eylülünde Yunan kuvvetlerinin Batı Anadolu'dan gönderilmesi ile başarıya ulaştı. 11Ekim 1922 tarihinde imzalanan Mudanya Ateşkesi Antlaşması ile savaş sona erdi. İstanbul ve boğazların yönetiminin TBMM'ye bırakılmasıyla Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir. Doğu Trakya (Edirne, Tekirdağ, Kırklareli) boğazlar ve İstanbul savaş yapılmadan kurtarılmıştır.

Lozan Konferansı,20 Kasım 1922'de Mont Benon Gazinosunda Dünya savaşını sonlandıran son toplantı olarak başlatılmış ve açılış konuşmasını İsviçre Konfederasyonu Başkanı M. Haab yapmıştır. (Bektaş, 2015: 21)Lozan görüşmeleri sırasında Türk-Yunan nüfus mübadelesi birinci komisyon tarafından ele alınmış, müzakereler 1 Aralık 1922 tarihinde başlamıştır.

Görüşmelerde, bölgedeki azınlıkların durumunu incelemesi için Milletler Cemiyeti tarafından görevlendirilen Norveçli Dr. Friedtjof Nansen hazır bulunmuş ve yapmış olduğu araştırmaların sonucunu delegelerle paylaşmıştır. Dr. Nansen'a göre, Anadolu'daki Rumlarla, Yunanistan'daki Türkler mübadele edilmelidir. İstanbul'daki Rumlara karşılık Batı Trakya'daki Türkler mübadele dışı tutulmalıdır. İsmet Paşa, toplantıda ortaya atılan iddialara ve mübadeleyle ilgili birkaç itirazda bulunmuştur. İsmet Paşa, ilk olarak yoğun bir nüfus göçünü kaldırabilecek hanenin mevcut olmadığını çünkü Yunan ordusunun bölgeyi tahrip ettiğini dile getirmiştir. İkinci olarak da İsmet Paşa, birinci komisyonda sadece Türk-Yunan savaş esirlerinin mübadelesinin konuşulmasını; sivil halkın mübadelesinin diğer komisyonda görüşülmesini talep etmiştir. Ancak bu itirazı Lord Curzon tarafından kabul edilmemiştir. Lord Curzon, ikisinin birbirinden ayrılmaz derece bağlı ve önemli bir konu olduğunu ve hemen görüşülmesi gerektiğini dile getirmiştir. (Meray, 2018: 119-121)

Uzun süren görüşmelerin ardından, Türkiye ve Yunanistan arasında hemen uygulanmak üzere esir mübadelesi ve antlaşmanın imzalanmasından sonra uygulanmak üzere de halkın mübadelesi kabul edilmiştir. Bu çerçevede savaş esirlerinin mübadelesine 30 Ocak 1923 tarihinde, diğerlerinin mübadelesine ise, antlaşmanın her iki ülke tarafından onaylanmasından sonra, 23 Ağustos 1923 tarihinde başlanmıştır.

30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Türk-Yunan Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol şu maddeler yer almıştır;

- a- Türkiye'deki Rum Ortodoks dininden olanlarla, Yunanistan'daki Müslüman dininden olanlar, 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu mübadele edilecektir.
- b- İstanbul'da oturanlarla, Batı Trakya'da oturanlar bu mübadelenin dışında tutulacaktır.
- c- İstanbul sınırı 1912 belediye sınırı kabul edilip 30 Ekim 1918 yılından önce oturanlar yerleşik kabul edilecektir.
- d- Mübadele işlemini yürütmek için Karma Komisyon oluşturulacak ve bu komisyon 4 Yunan, 4 Türk ve 3 savaşa katılmamış devletlerden seçilen üyelerden oluşacaktır.
- e- Başkanı, savaşa katılmamış devletlerarasından seçilen üyeler arasında değiştirilecektir. (Meray, 2018:185-191)

Sözleşmeye göre mübadeleye tabi tutulanların, hükümetlerin izni olmadan geri dönmeleri yasaklanmıştır. İstanbul belediye sınırları içinde oturan ve Mondros Mütarekesinin imzalandığı 30 Ekim 1918 tarihinden önce İstanbul'a yerleşmiş olan Rumlarla, 1913 yılında imzalanan Bükreş Antlaşması ile çizilen sınırların doğusunda kalan Batı Trakya Türkleri, mübadeleye dâhil edilmemiştir.(Goualaras, 2012: 129)

Mübadele kararı, toplumların dini bakımdan homojen duruma getirilmesi açısından gerek Türkiye'nin, gerekse Yunanistan'ın istekleri ve çıkarları doğrultusunda alınmış bir karardır.(Goualaras, 2012: 146) Mübadele kararının alınmasında her iki devletinde ulus devlet kimliğini inşa sürecinde, kendilerinden saymadıkları ya da olmayacaklarını düşündükleri etnik kimliklerle uğraşmak istememesi etkili olmuştur. Ancak mübadelede etnik kimlik değil dini aidiyet esas alınmıştır. Anlaşmada, nüfus

mübadelesine esas olarak Rum olmak Ortodoks olmakla eşdeğer görülmüştür. Yani Osmanlı Devletinin uygulamış olduğu millet sistemine paralel olarak, Rum Milleti olarak görülen tüm Ortodokslar mübadeleye dâhil edilmiştir. Aynı şekilde Yunanistan'da yaşayan Türkler, dini kimliklerinden yola çıkılarak, "Müslüman azınlık" olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda Rumca, Arnavutça, Ladino, Bulgarcanın yanı sıra Ulah, Slav ve Roman dilleri konuşan çeşitli Müslüman topluluklar, Müslüman oldukları için Türkiye'ye, Türk Ortodoks Kilisesi mensupları Rumca bilmedikleri ve Türk olduklarını iddia etmelerine rağmen Yunanistan'a gönderilmiştir (Soysal, 2000: 88). Mübadele sonrası, her iki ülkenin nüfusu dinsel açıdan türdeşleşirken, etnik ve kültürel özellikleri itibarıyla daha da çeşitlenmiştir (Gürboğa, 2016: 114)

Mübadeleye tabi tutulan unsurlardan biri de Müslüman Roman topluluklarıdır. İncelememize konu olan tasfiye taleplerinde bu topluluklar, Osmanlı merkez ve yerel bürokrasisindeki yazışmalara paralel olarak, "Kıpti" kelimesi ile ifade edilmiştir. 1926 ve 1934 yıllarında meclis oturumlarında üzerinde epey tartışılan İskân Kanunu'nda yurttaşlığa alınmayacaklar sıralanırken "göçebe" lafzıyla birlikte "Çingene" adı da kullanılmıştır. Bu ayırım bize o dönem bürokrasinin Kıpti adını genel olarak, ülkedeki yerleşik Roman toplulukları kapsayacak şekilde kullanırken, Çingene adını, bu dönemde daha çok asayiş sorunu olarak görülen gezginci Roman toplulukları da içine alacak şekilde kullandığını göstermektedir (Gürboğa, 2016: 109-140)

Türkiye'de Abdal, Arabacı, Beyzade, Cano-Cono, Dom/Lom/Rom, Elekçi, Esmer Vatandaş, Gurbet/Gurbeti, Karaçi, Karaoğlan, Lülü, Mango, Mutrib/Mıtrıp, Poşa, Sepetçi, Teber, Todi (Yıldız, 2007: 1) gibi kelimelerle ifade edilen unsurlarla ilgili olarak, Türk Dil Kurumu tarafında hazırlanan sözlükte, Kıpti, Çingene ve Roman kelimelerinin eş anlamlı olarak verildiği görülmektedir (<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.09.2020). Tezimize konu aldığımız topluluklar yukarıda sıralandığı üzere, çok geniş bir kapsamla geçmişte olduğu gibi günümüzde de birçok isimle tanımlanmaktadır. Bu durum resmi kayıtlara da yansıdığı biçimiyle çoğu kere bir karışıklığa yol açmaktadır. Hem kendi ifadelerinden, hem de kaynaklardan yola çıkarak çalışmamızda Roman tanımını kullanmayı tercih ettik.

Türkiye'nin, Türk olmayan Müslüman Roman topluluklarının mübadeleye dâhil edilmesini kabul etmesinde, Osmanlı Döneminde Balkanlarda yaşayan bu toplulukların büyük oranda yerleşik hayata geçmesi, icra ettikleri mesleklerle toplumsal üretime katılmaları, önemli bir işgücü kaynağı olmaları, etnik kimlik çatışmaları veya isyanlar yoluyla devlete karşı bir isyana kalkışmamış olmaları etkili olmuştur (Marushiakova-Popov, 2006:43-81), (Gürboğa, 2016:114). Balkan Savaşları sonrasında kendisini Türk'le özdeşleştiren Boşnak, Pomak, Arnavut ve Roman topluluklarının da içinde bulunduğu çok sayıda Müslümanın, Trakya ve Anadolu'ya göç etmiş ve devlet tarafından uygun yerlerde iskân edilmiş olması da bunda etkili olmuştur (Dündar, 2001: 23). Ülkenin ihtiyaç duyduğu genç ve üretici nüfusu karşılamaya çalışan Türk devleti için bu topluluklar, toplumun tamamıyla entegrasyon ve kimlik sorunu yaşamayacağını düşündüğü, önemli bir işgücü kaynağı olarak görülmüştür. Bu nedenle

mübadeleye Roman toplulukların da dahil edilmesine Türkiye'den fazla bir itiraz gelmemiştir. Tek istisna, TBMM'de mübadele ilgili meseleler görüşülürken Zonguldak Mebusu Halid Beyin 27 Ekim 1924 tarihinde Mübadele İmar ve İskân Vekâletine, "Rumca konuşan Kıptilerin" Zonguldak'a gönderilme nedenlerini, Sivas Mebusu Halis Turgut Beyin de Sivas'a sevk edilen Kayalar muhacirleri arasında "Türk'ten gayri Kıptiler de vardır. Bunlar niçin getirilmiştir? Bilmiyorum", diyerek tepki göstermesidir (Gürboğa, 2016: 112)

Mübadeleye, öncelikle kıyı kentlere yığılan mübadiller ile başlanmış, daha sonra iç bölgelerde bulunan halk taşınmıştır. Tarımsal faaliyetlerin bir an evvel yapılabilmesi için, 1924 yılı yaz aylarına kadar mübadele işinin büyük oranda tamamlanması planlanmıştır. Mübadiller bulabildikleri araçlar ile kıyı kentlere gelmiş, kırsal kesimden gelen çiftçi aileler hem hayvanlarını hem mallarını yanlarında getirmiştir. Selanik, Kavala ve Girit adasındaki Kandiyeye, Hanya ve Resmo gibi kentler, yükleme ve bindirme iskeleleri olarak seçilmiştir. Vapurlara bindirilen mübadiller, Tuzla, İznik, Samsun, İzmir, Antalya, Mersin, Çeşme, Erdek, Ayvalık iskeleleri de taşınmıştır.

Mübadiller vapura bindirilmeden önce sağlık kontrolünden geçirilerek aşuları yapılmıştır. Yunanistan'ın hangi bölgesinden geldiği, hangi mesleği icra ettiği kayıt altına alınarak, Türkiye'de yerleştirileceği yerler belirlenmeye çalışılmıştır. Büyük oradan geldikleri bölgelere, kent veya kırsal kesimden gelmelerine, mesleklerine göre bir iskân bölgesi seçilmişse de bazı mübadiller haklarından vazgeçerek kendi imkânları ile bir yerleşim yeri ve geçim kaynağı seçmeye çalışmış bu da ileride iç göçlere ve iskân sırasında kargaşaya neden olmuştur (Arı, 2003: 105-114)

Rumların Yunanistan'a göç etmeye başladığı 1922 sonları ile nüfus mübadelesinin büyük ölçüde tamamlandığı 1924 sonları arasında yaklaşık 400.000 Yunanistan uyruklu Müslüman ile 1.200.000 Anadolu Rum'u yaşadıkları toprakları terk ederek yeni yurtlarına yerleştirilmişlerdir. Mübadeleye tabi tutulanların ülkeye giriş yapabilmesi için ellerinde aile kimlik belgesi, aşu belgesi, tasfiye talepnamesi bulunması gerekmektedir. (Arı, 2003: 72)

Tasfiye Talepnameleri

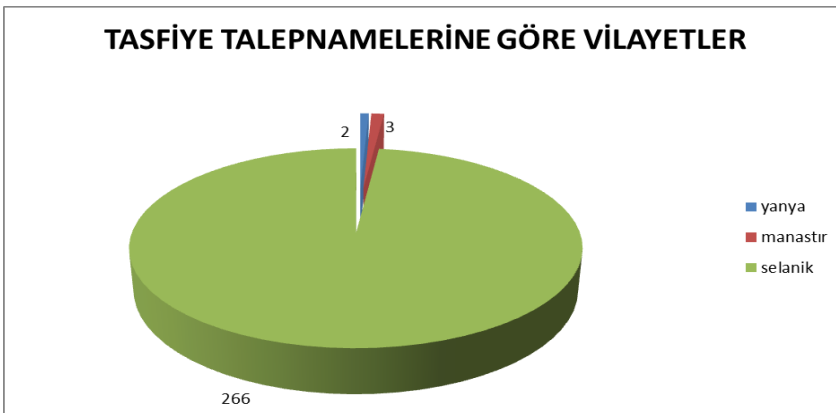
Türkiye ile Yunanistan arasında varılan mutabakat gereğince mübadillerin mallarının dökümünü ve değerlerini belirleme işleminin bir komisyon marifetiyle yapılması kararlaştırılmıştır. Ancak malların tespitinde hangi değerlerin kullanılacağı ve nasıl bir yöntem ileneceği konusundaki belirsizlik, uygulamada büyük sıkıntıların çıkmasına neden olmuştur. Mal bildiriminin bir an evvel tamamlanması ve mübadilin en kısa sürede sevk edilmesi için acele edilmesi, mübadillere ait malların tespitinde farklı bir yöntem izlenmesine neden olmuş, mübadillerin mal dökümlerini hazırlayarak ihtiyar heyeti azalarına imzalatıp komisyona teslim etmesi kararlaştırılmış, mübadillerin beyanları esas alınarak tasfiye talepnameleri hazırlanmıştır. Gittikleri yerlerde kendilerine verilecek malların tespitinde esas kabul edilen tasfiye talepnameleri, memurin-i mahalliye, muhtelit komisyona, mübadilin göç ettiği memleketin hükümetine ve mübadilin kendisine verilmek üzere, 4 nüsha olarak hazırlanmıştır (Çelebi, 2006: 35-36). Belgenin birinci sayfasında: Kayıt numarası ve kayıt tarihinden sona ihtar başlığı altında

“eshab-ı müracaatın yanlış veya mübalağalı bir beyanname vermesi durumunda kendi zararına olacağı” belirtilmiş ve dilekçe sahibinin kimlik bilgilerine geçilmiştir. Müsted’inin Hüviyeti başlığı altında sırasıyla ismi ve pederinin ismi, memleketi (livası, kazası, şehri, karyesi), sanatına ait bilgileri ihtiva eden ve dokuz sütundan oluşan bir cetvel bulunmaktadır. Bu cetveldeki sütunlarda yer alan bilgiler şunlardır; emlak ve arazinin cinsi, nevi, hane, mağaza, tarla, bağı bostan, mera, mesaha-i şathiyesi (dönüm, arşın, murabba-ı dönüm, evlek). Arazinin yetiştirdiği mahsulatın nevi (hububat, tütün, bağ), emlak ve arazinin kâin bulunduğu mahal (mahalle, mevkii, sokağın ismi ve numarası) emlak ve arazinin suret-i tasarrufu (ferağ, intikal, hibe), tapu senetlerinin kimin adına mukayyettir, emlak ve arazinin tapu senedinde mukayyet kıymeti (altın, Türk lirası hesabıyla). Dördüncü sayfada ise müsted’inin terk eylediği emlak-ı menkuleye ait olan cetvel bulunmaktadır. Bu cetvel mübadile ait eşya-i beytiyye (ev eşyaları) altın Türk lirası üzerinden mecmu kıymeti, hayvanat (adedi, cinsi, altın Türk lirası değeri). Beşinci sayfada kendilerini temsil ve hukuklarının müdafaası için vekâletname ihtiyaç duyulan mübadiller için bilgiler yer almaktadır. Ek sayfada da, müsadere edilen mal beyanı (Yunanlılarca daha önce varsa müsadere edilen mallarını belgelemeleri halinde) gösterilmiş devamında, müsaderenin hangi tarihte gerçekleştirildiği belirtilmiştir. A bendinde, müsadere edilen malların 1909-1914 seneleri zarfındaki varidat-ı senevisi ve miktarı beyan edilerek altında tasdik tarihi ve imam, muhtar ve azalardan oluşan tasdik heyeti imza veya mühürleri yer almıştır (Çetin, 2011: 77-82)

Çalışmamıza esas teşkil eden tasfiye talepnemeleri, Cumhurbaşkanlığına bağlı Cumhuriyet Arşivinde muhafaza edilmektedir. Tasfiye talepnemelerinin yer aldığı 130.16.13.2 kodu ile başlayan fonda, Roman, Çingene, Kıpti kelimeleri ile tarama yaptığımızda karşımıza sadece Kıpti ifadesinin yer aldığı tasfiye talepnemeleri çıkmaktadır. Kıpti kelimesinin yer aldığı 271 adet tasfiye talepnamesinin transkripsiyonu yapılarak, elde edilen bilgiler aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

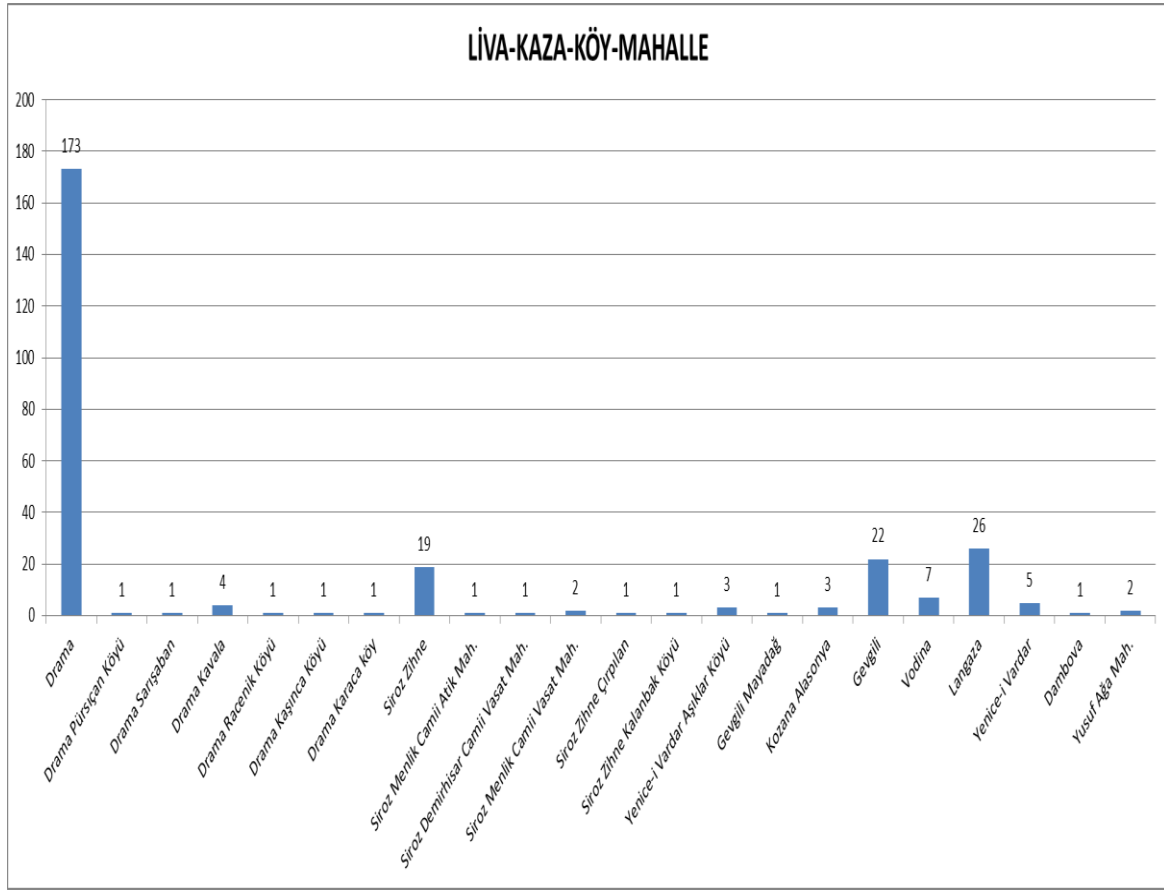
Mübadil Roman toplulukların Geldikleri İller

Grafik 1: Mübadil Roman toplulukların Geldikleri İller

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2-Belge Serisi (271 Adet)

Grafik.2: Mübadil Roman topluluklarının Geldikleri Yerleşim Yerleri

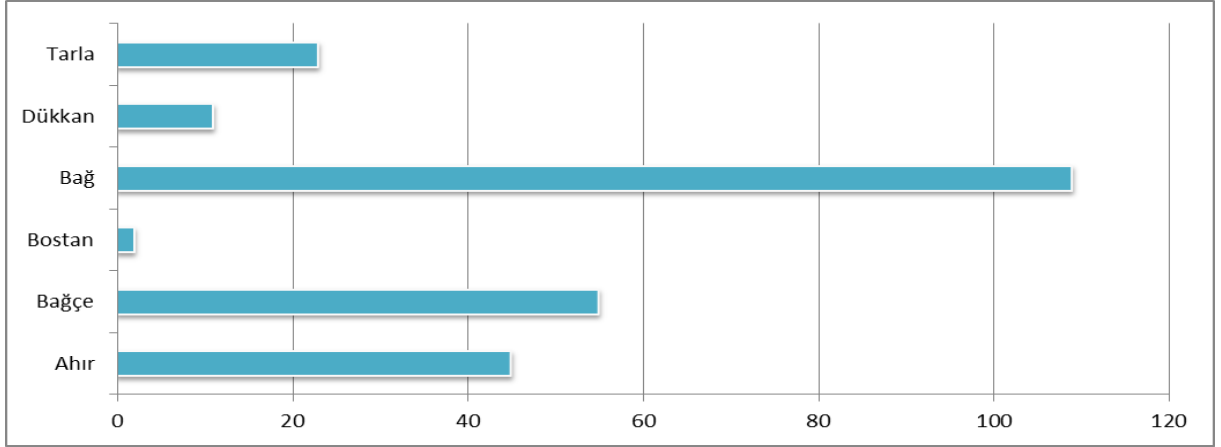
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 1'deki bilgiler dikkate alındığında mübadele kapsamında gelen Roman topluluklarının 266 kişinin Selanik'ten, 3 kişinin Manastır'dan ve 2 kişinin Yanya vilayetinden geldiği görülmektedir.

Grafik 2'deki bilgiler incelendiğinde mübadele kapsamında gelen Selanik kökenli bu toplulukların daha çok şehir ve kaza merkezlerinde yaşadıkları, en çok Drama, Langaza, Gevgili, Siroz kazalarından geldikleri görülmektedir. 19.yy'da Selanik, Drama, Kavala gibi merkezler, tarımsal ürün çeşitliliği ve deniz - demiryollarıyla dünya pazarları ile bağı olmasından dolayı, ticaretin ve tarımın hızla yaygınlaştığı bir bölge olmuştur. Selanik vilayetinde üzüm ve ipek kozasından sonra en fazla ekilen sanayi ürünü tütün idi. Mübadil Roman toplulukları içerisinde tütün işiyle ilgilenenlerin fazla olması, bu toplulukların Selanik bölgesinde yerleşmelerinde mesleki faaliyetlerinin etkili olduklarını göstermektedir.

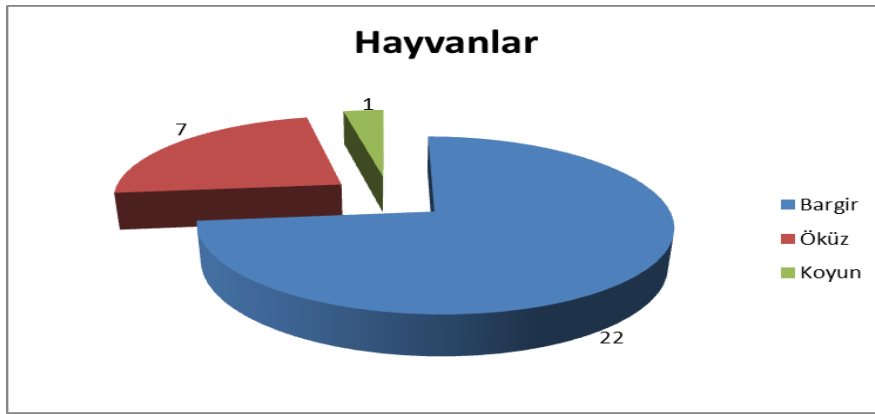
Geçim Kaynakları/Meslek Durumları

Grafik.3 Mübadil Roman topluluklarının Gayrimenkullerine İlişkin Kayıtlar

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 4. Mübadil Roman toplulukların Sahip Oldukları Hayvanların Cins ve Miktarı

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

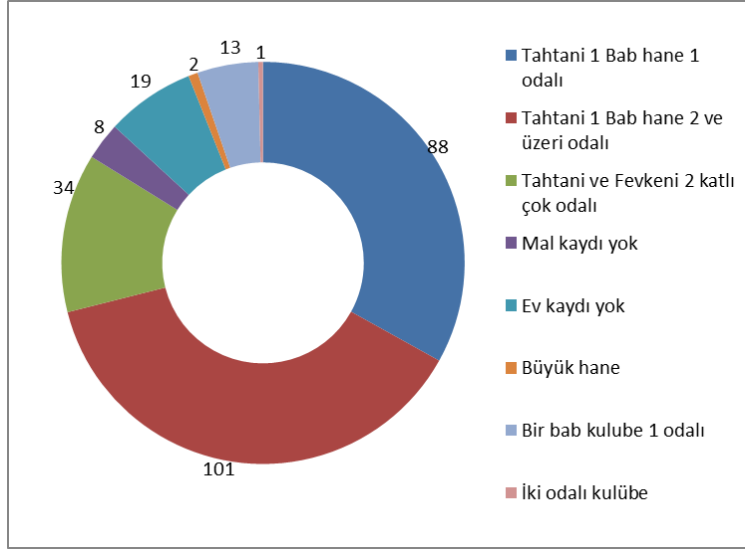
Grafik 1’de yer alan bilgiler incelendiğinde En fazla sahip olunan gayrimenkullerin bağ, bahçe ve ahır olduğu görülmektedir. Tarlaya sahip olanların sayısının az olması, bu topluluklar arasında buğday, arpa, darı vb. tarım ürünlerinin az üretildiğini, tarımsal faaliyetlerin daha çok bağ ve bahçe tarımı ile sınırlı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde dükkâna sahip olanların sayısının az olması, buldukları kazalarda esnaf olarak faaliyet gösteren Romanların sınırlı olduğunu göstermektedir.

Grafik 2’de yer alan hayvan sayılarına bakıldığında, Roman topluluklarda daha çok bargir (at) yetiştirildiği görülmektedir. Öküz ve tarla sayının az olması, tarıma dayalı faaliyetlerin ve bunu destekleyecek hayvan üretiminin az olduğunu göstermektedir. Yetiştirilen at miktarının fazla olması da, atın bir ulaşım aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılması ve daha çok bahçe-bağ gibi yerlerin sürülmesinde sınırlı sayıda kullanıldığını göstermektedir. Çok az sayıda koyun yetiştiriciliğinin olması, Roman topluluklar arasında hayvancılığın yaygın olmadığını ve daha çok kaza merkezlerinde yaşadıklarından koyun, keçi gibi hayvan yetiştiriciliğine ilgi göstermedikleri anlaşılmaktadır.

Belgelerde toplam 28 adet hayvana ilişkin kayıtlar yer alırken, 42 adet ahırın kaydedildiği görülmektedir. Bu da ahır sayısı ile hayvan sayısı arasında bir tutarsızlık olduğunu göstermektedir. Bu

durum, hayvana sahip olmasa da, o dönemdeki evlerin pek çoğunda ahırın bulunmasından kaynaklanmış olmalıdır.

Hane ve Meslek Durumları

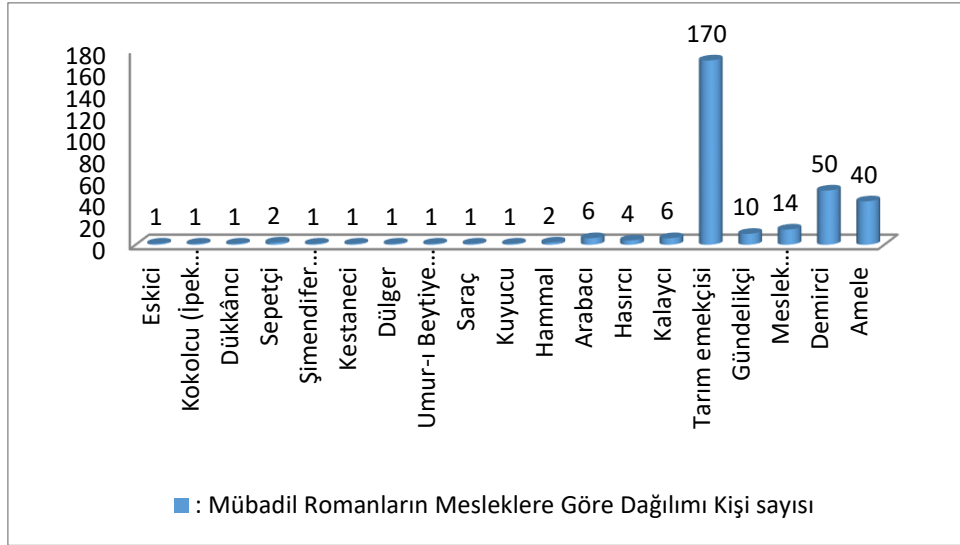

Grafik.5 Mübadil Roman topluluklarının Hane Durumları

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Mübadillerin Yunanistan'da yaşamış oldukları ev/kulübe vb. yapıların hangisinin daha yoğunlukta ve kaç odalı olduğunu grafik 5'de gösterilmiştir. Buradaki bilgilerden yola çıkarak, mübadil Roman topluluklarının en yaygın olarak kullandığı yapının tek katlı ve 2 odalı evler olduğu görülmektedir. Onu takip eden ise yine tek katlı ve tek odalı evlerdir. 2 katlı ve çok odalı evlerde ise üçüncü sırada yer almaktadır. Ayrıca kayıtlarda, 2 adet büyük haneye, 14 adet kulübeye rastlanmakta, 19 kişiye ilişkin kayıtlarda ise mesken bilgisi bulunmamaktadır. Bu durumda bu toplulukların büyük oranda yerleşik hayata geçtiklerini, iki hane dışında genelde tek katlı veya iki katlı evlerde oturdukları, gelir seviyelerinin birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 6. Mübadil Roman topluluklarının Mesleklerine Göre Dağılımı

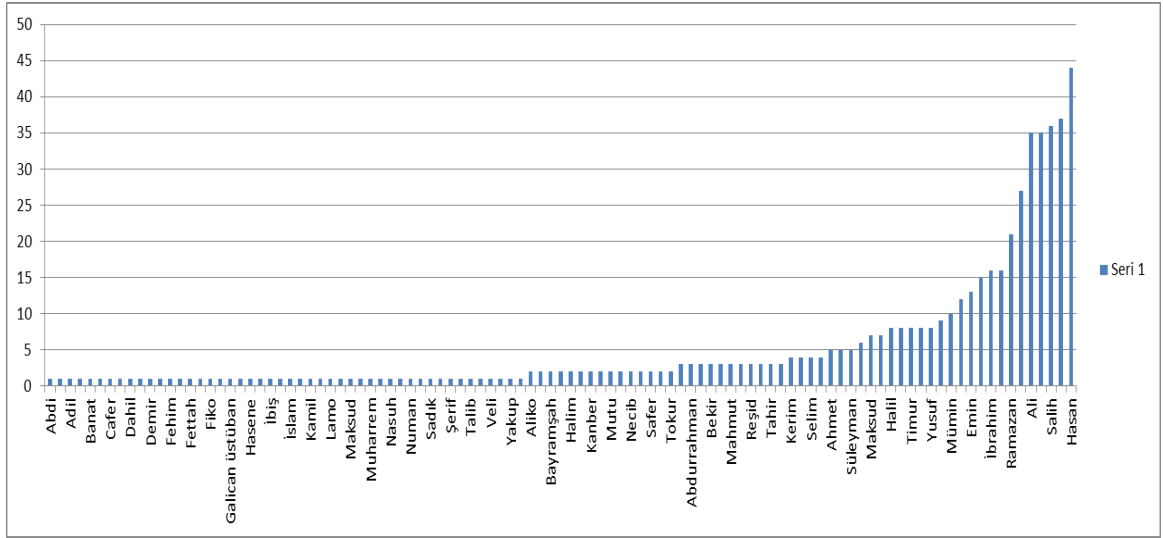
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

- Grafik 6’da bazı mesleklerin isimleri tam görünmemektedir bunlar; İpek böcekçiliği, Şimendifer Kumpanyasında Yol Kavvaslığı, Ev hanımı, Meslek belirtilmemiş şeklindedir.

Belgelerde, 18 farklı meslekle ilgili bilgi verilmiştir. Mesleklere ilişkin bilgiler verilirken 16 mübadilde ikişer meslek, 3 mübadilde üçer meslek tanımlandığı görülmektedir. Her bir meslek ifadesini bir birim kabul ederek tabloya yansıtılmaya çalışılmıştır. Kayıtlara 1 kişi mecnun, 1 kişi misafir olarak kaydedilmiştir. Meslekler incelendiğinde en fazla tarımsal faaliyetlerde çalışanların olduğu görülmektedir. Daha önceki grafiklerde yer alan tarla, ahır ve hayvan sayıları dikkate alındığında, Roman toplulukların daha çok başkalarının tarlalarında ya da işletmelerinde çalışan tarım emekçisi durumunda olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 10 kişinin gündelikçi, 40 kişinin de amele olarak yazılması, mesleğini icra eden yada kendi mülküyle üretim faaliyetlerine katılan kişilerin az olduğunu göstermektedir. Meslek grupları arasında 50 kişinin demircilikle uğraştığı görülmektedir. Bu mesleğin de, basit tarım aletlerinin yapımı ile ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca daha çok Romanların geleneksel mesleği olarak anılan kalaycılık, hasırcılık, sepetçilik gibi meslek sahiplerine ilişkin kayıtların da yer aldığı görülmektedir.

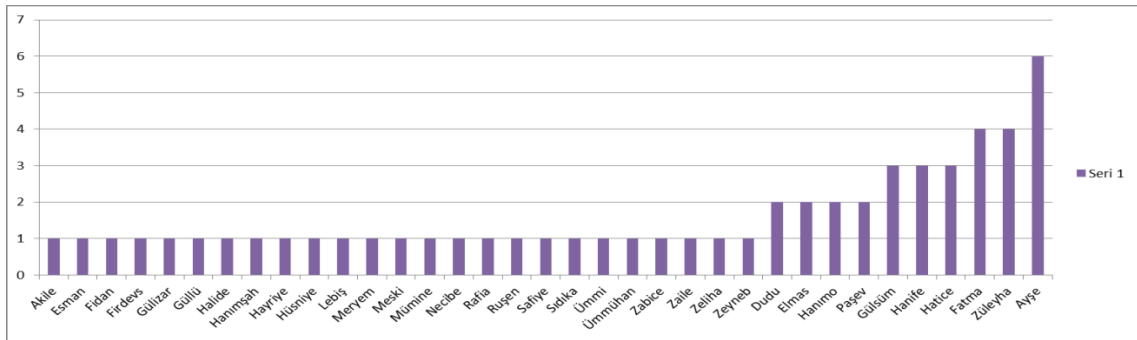
Mübadil Roman topluluklarda Şahıs Adları

Grafik.7: Erkek İsimleri

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik.8 Kadın İsimleri

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

İncelediğimiz belgelerdeki kayıtlarda, kişilerin ebeveynlerine ilişkin bilgiler de kaydedildiği için, 539 kişinin ismi geçmekte olup bunlar içerisinde 103 adedi erkeklere, 35 adedi kadınlara ait toplam 138 farklı isim tespit edilmiştir. En çok geçen erkek isimleri Hasan (44 kez), Hüseyin (37kez),Salih (36 kez),Mehmet'tir.(35 kez). Arapçadan Türkçeye geçmiş Müslüman isimleri yanında Roman topluluklara özgü Lamo, Mutu gibi isimlerin de bulunduğu görülmektedir. İsimlerin çoğunluğunun bu şekilde olması, mübadeleye tabi tutulan bu topluluklar arasında Türk/İslam geleneğinin yaygın olduğunu düşündürmektedir.

Belgelerde 35 kadın ismine rastlanmıştır. En çok geçen kadın isimleri Ayşe (6 kez), Züleyha (4 kez), Fatma (4 kez), Hatice (3 kez), Hanife'dir(3 kez). Tespit ettiğimiz bu isimler Arapçadan Türkçeye geçmiş Müslüman isimleridir, bunların yanı sıra Roman kadınlara özgü Lebiş, Paşev, Meski, Zabice gibi isimler de mevcuttur.

SONUÇ

I.Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması, beraberinde Anadolu'nun çeşitli yerlerinin işgaline yol açmış, bu haksızlık karşısında silaha sarılan Türk Milleti, bir ölüm kalım mücadelesine girişerek işgalci güçleri topraklarından kovmuştur.

Batı Anadolu'daki işgalci Yunan güçlerine karşı verilen mücadelenin başarıya ulaşması ile birlikte, ülkede yaşanan Rumlar büyük oranda Yunanistan'a göç etmiştir. Yunanistan'ın, gelen göçmenleri iskân etmekte zorlanması ve ülkesinde bulunan Türkleri göçe zorlaması nedeniyle Lozan görüşmelerinde öncelikli olarak nüfus mübadelesi tartışılmış, Lozan Antlaşması imzalanmadan önce, 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan Türk-Yunan Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol ile iki ülke arasında nüfus mübadelesine karar verilmiştir.

İstanbul'da yaşayan Rumlarla, Batı Trakya'da yaşayan Türklerin kapsam dışı tutulduğu mübadele sonunda, 1.200.000 kadar Ortodoks Rum Yunanistan'a gitmiş, 400.000 kadar Müslüman Anadolu'ya gelmiştir. Mübadeleye tabi tutulacak nüfusun belirlenmesinde etnik, dil ve kültür kriterleri yerine dini aidiyeti esas alınmış, bu çerçevede Yunanistan'da yaşayan Müslüman unsurlar ile Türkiye'de yaşayan Ortodoks Rumlar mübadeleye tabi tutulmuşlardır.

Müslüman kimliklerinden dolayı mübadeleye tabi tutulan unsurlar arasında Roman toplulukları da yer almıştır. Gerek daha önceki dönemlerde Türklerle uyum içerisinde yaşamaları, siyasi olaylara, ayaklanmalara karışmamaları gerekse büyük oranda yerleşik hayata geçerek üretici duruma gelmeleri nedeniyle, Romanların mübadeleye dahil edilmesine Türkiye'den bir itiraz gelmemiştir. Ülke kalkınması için gerekli olan üretici nüfusu temin etmeye çalışan Türk devleti, Romanları özellikle tarım sektöründe kullanılabilecek bir iş gücü olarak görmüş, devlete sorun çıkaracak, toplumla entegrasyonda problem olacak bir unsur olarak görmediği Roman topluluklarına kapısını açmıştır.

Mübadeleye tabi tutulan bu topluluklara ait 271 adet tasfiye talepnameşi incelendiğine;

Roman topluluklarının büyük oradan Selanik bölgesinden geldiği, daha çok şehir ve kasabalarda yaşadığı, kırsal kesimde veya köylerde yaşayanların az olduğu, aynı mahallede ikamet ettikleri, Sahip oldukları gayrimenkuller dikkate alındığında, gelir seviyelerinin ve sahip oldukları evlerin büyüklüğünün bir birine yakın olduğu, büyük oradan yerleşik hayata geçtikleri, tarla ve öküz sayısının az olduğu, hayvancılıkla uğraşmadıkları, daha çok at besledikleri, bağ ve bahçe tarımı ile geçimlerini sağladıkları, alt gelir grubuna dâhil oldukları,

Meslek olarak büyük oradan başkalarının topraklarında veya işletmelerinde çalışan tarım emekçisi durumunda oldukları, en çok demircilik, kalaycılık mesleğini icra ettikleri, meslek sahibi veya üretici durumda olmayan çok az kişinin bulunduğu,

Sahip oldukları isimlerde büyük oranda Türk İslam kültürünün etkisini gösteren isimler tercih ettikleri, az sayıda da olsa, Roman topluluklara özgü kadın ve erkek isimlerini kullanmaya devam ettikleri görülmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'ye göç eden mübadil Roman sayısı, yerleştikleri bölgeler, toplumla entegrasyon süreci, yerleşik unsurlarla ilişkileri ve günümüzdeki durumları üzerine yapılacak

çalışmalarla, Türkiye’de yaşayan Roman toplulukların tarihine yönelik önemli bir boşluk doldurulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130 16 13 2-belge serisi

-130.16.13.2; 473 801 6/7/8/9/10/11/12/13/14; 473 802 5/12; 474 805 5

-130.16.13.2 475 817 14

-130.16.13.2 475 822 6

-130.16.13.2 475 823 12

-130.16.13.2 479 844 16

-130.16.13.2 482 866 24

-130.16.13.2 531 1183 7

-130.16.13.2 578 1520 11

-130.16.13.2 603 1664 30

-130.16.13.2 604 1668 18

-130.16.13.2 604 1668 20

-130.16.13.2 604 1668 21

-130.16.13.2 604 1668 22

-130.16.13.2 604 1669 1/4/19/22

-130.16.13.2 604 1670 14/15

-130.16.13.2 608 1695 10/12

-130.16.13.2 608 1699 30

-130.16.13.2 609 1705 2/4/6/9

-130.16.13.2 621 1767 7/8/9/16

-130.16.13.2 626 1801 7

-130.16.13.2 626 1802 11/12

-130.16.13.2 629 1815 6

-130.16.13.2 629 1816 35

-130.16.13.2 650 1930 2

-130.16.13.2 656 1970 25

-130.16.13.2 659 1983 17/18/19/20/21

-130.16.13.2 671 2053 3

-130.16.13.2 713 2265 15

-130.16.13.2 743 2424 29

-130.16.13.2 748 2450 17/18

-130.16.13.2 748 2451 7/8/17

-130.16.13.2	751	2465	11
-130.16.13.2	751	2467	2/7/11
-130.16.13.2	752	2468	1/2/3/11/13/14/18/19/20
-130.16.13.2	753	2473	21
-130.16.13.2	755	2481	20
-130.16.13.2	756	2486	9
-130.16.13.2	759	2501	26
-130.16.13.2	760	2509	12/21
-130.16.13.2	760	2510	3
-130.16.13.2	760	2512	27
-130.16.13.2	760	2513	23
-130.16.13.2	760	2513	24
-130.16.13.2	762	2522	6/7
-130.16.13.2	764	2534	22
-130.16.13.2	765	2537	1
-130.16.13.2	768	2559	7
-130.16.13.2	768	2560	5
-130.16.13.2	768	2560	8
-130.16.13.2	771	2572	8
-130.16.13.2	772	2577	12
-130.16.13.2	772	2578	24
-130.16.13.2	781	2626	19
-130.16.13.2	785	2643	15
-130.16.13.2	793	2683	20
-130.16.13.2	793	2687	35
-130.16.13.2	793	2687	40
-130.16.13.2	797	2707	18/19/20/21/22/23/24
-130.16.13.2	798	2711	5/11
-130.16.13.2	798	2712	4/5/6/7/14/19
-130.16.13.2	798	2713	7/10/31
-130.16.13.2	799	2718	13/37/50
-130.16.13.2	803	2735	16/17/19
-130.16.13.2	804	2741	5/16/28/30/32/33/34/37/38/40/41/42/43/44/45/46/47
-130.16.13.2	804	2743	17
-130.16.13.2	804	2744	2/14/16
-130.16.13.2	805	2747	16
-130.16.13.2	805	2748	24

-130.16.13.2	807	2756	23
-130.16.13.2	808	2757	5
-130.16.13.2	808	2757	21
-130.16.13.2	808	2758	21/36
-130.16.13.2	808	2759	34
-130.16.13.2	808	2760	8
-130.16.13.2	813	2786	17
-130.16.13.2	813	2787	18
-130.16.13.2	813	2789	15
-130.16.13.2	815	2797	17
-130.16.13.2	815	2797	19
-130.16.13.2	818	2815	21
-130.16.13.2	819	2823	14
-130.16.13.2	822	2841	21/22
-130.16.13.2	829	2888	2
-130.16.13.2	829	2890	21
-130.16.13.2	846	2993	3
-130.16.13.2	852	3036	14
-130.16.13.2	853	3040	3/9
-130.16.13.2	853	3042	19/24
-130.16.13.2	867	3133	7
-130.16.13.2	874	3176	29
-130.16.13.2	876	3189	19
-130.16.13.2	878	3202	5/23
-130.16.13.2	886	3253	9/20
-130.16.13.2	887	3261	14/15
-130.16.13.2	887	3262	5/6
-130.16.13.2	889	3273	4
-130.16.13.2	923	3481	21
-130.16.13.2	931	3533	21
-130.16.13.2	931	3534	20
-130.16.13.2	938	3580	7
-130.16.13.2	940	3592	13
-130.16.13.2	940	3593	4
-130.16.13.2	940	3596	21
-130.16.13.2	941	3600	16
-130.16.13.2	950	3662	25

- 130.16.13.2 955 3687 5
-130.16.13.2 962 3723 2
-130.16.13.2 962 3724 1/2/3/4
-130.16.13.2 970 3778 14/17/20/21
-130.16.13.2 975 3810 11
-130.16.13.2 975 3812 5/6/8/9/10/11
-130.16.13.2 983 3860 6
-130.16.13.2 985 3869 2
-130.16.13.2 987 3878 23/24
-130.16.13.2 987 3879 13/14/15/16/17/18
-130.16.13.2 988 3884 9/10
-130.16.13.2 988 3885 9/10/11
-130.16.13.2 988 3886 1
-130.16.13.2 988 3887 19
-130.16.13.2 988 3888 2/3/9/10/11/12/13/14/15/16/17/18/19/20/21
-130.16.13.2 998 3938 5/6/7
-130.16.13.2 1000 3953 1/12
-130.16.13.2 1003 3963 17
-130.16.13.2 1003 5/8/9/13/15/19/20/21/23/24
-130.16.13.2 1021 4073 8
-130.16.13.2 1023 4085 13

(BOA) DH-MKT-1997/20, 13 Safer 1310 (6 Eylül 1892)

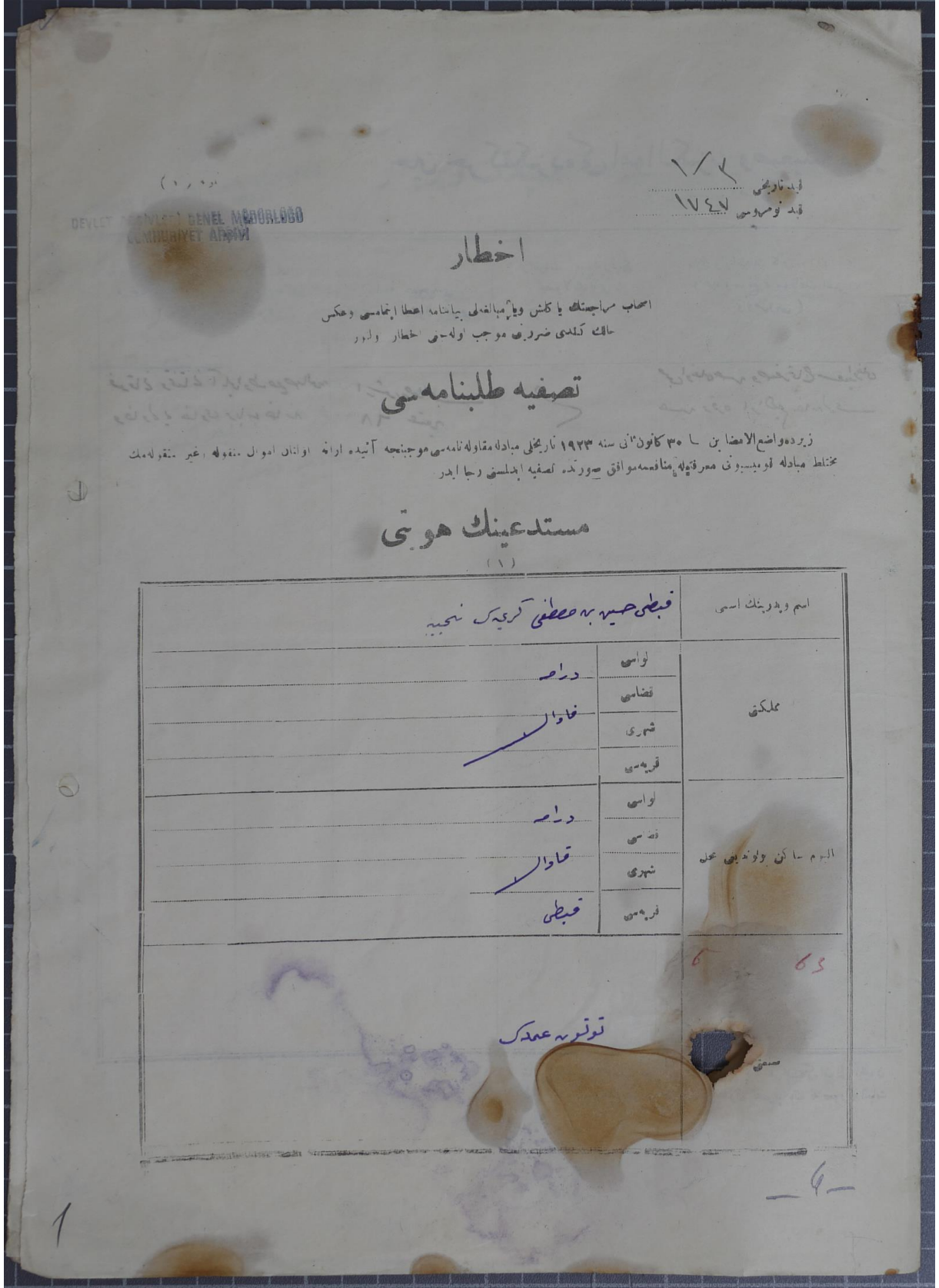
“30 Kânunusani 1923 Tarihinde Lozan’da Yunan Murahhaslarıyla Yapılan Mukavele Mucibince Tanzim Olunan Talimatnamenin Mer’iyete Vazı Hakkında Kararname”. Düstur III (4) 110,

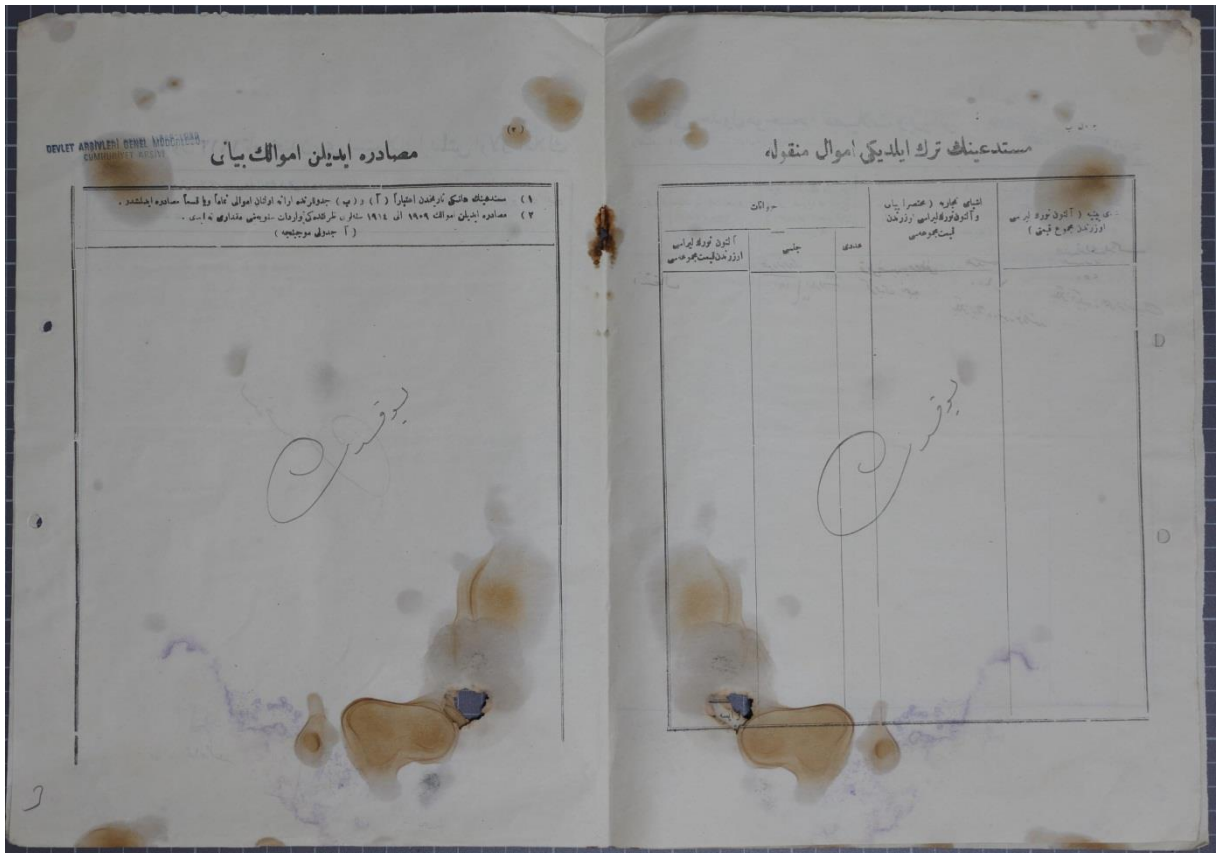
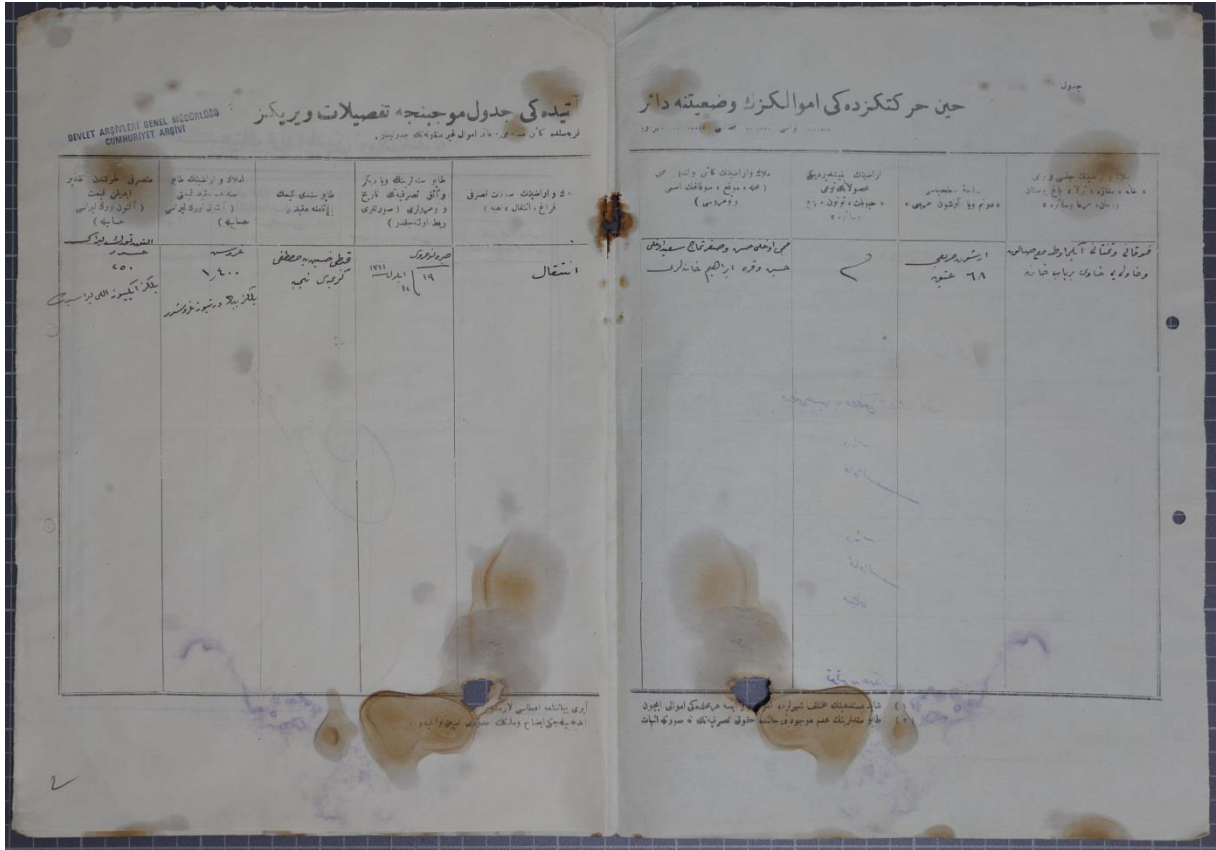
Kitap ve Makaleler

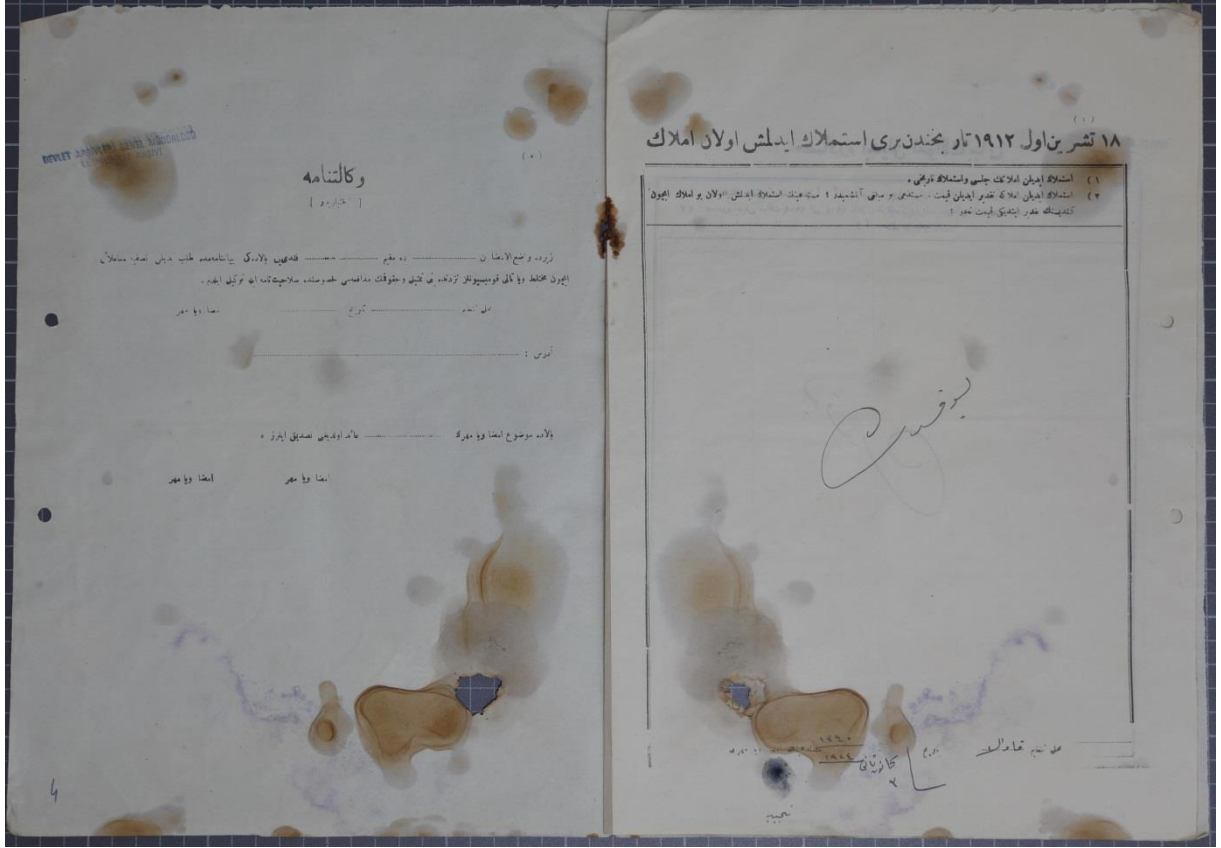
- ARI, K. (2003). Büyük Mübadele- Türkiye’ye Zorunlu Göç (1923- 1925).İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay
BEHAR, C. (1996). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’nin Nüfusu (1500-1927). Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları
ÇELİK, F. (2003), “The Limits of Tolerals: The Status of Gypsies (Roma) in the Ottoman Empire”, Studies in Contemporary Islam (No.5,1-2): 161-182.
DİNGEÇ, E. (2004) Rumeli’de Geri Hizmet Teşkilatı İçinde Çingeneler (XVI. Yüzyıl) (Doktora Tezi) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
DIŞLİ S. (2016) Çingene mi Roman mı, AÜDTCF, Antropoloji Dergisi, Sayı:31, s.97-117
EMGİLİ F. (2014) “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinin Türkiye Cumhuriyeti’nin Millî İktisadının Oluşumundaki Etkisi”, TSA, Yıl: 18, Özel sayı 3,, s. 108. 23
GOULARAS Bayındır G. (2012) “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Ve Günümüzde Mübadil Kimlik Ve Kültürlerinin Yaşatılması”, Alternatif Politika, 4/ 2, Temmuz 2012, ss.129- 146, s. 130.

- GÜNER, Z. (2007) Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi CENAS, Cilt;38, s.1460/1463
- GÜRBOĞA, N. (2016). Türk Yunan Mübadelesi ve Devletin Mübadil Romanlara İlişkin Söylem ve Politikaları, Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), s.109-140.
- İNAN, C. (2014) "Türkiye'de İskân Siyaseti: İskâna Yönelik Örgütsel Yapı Üzerinden Bir İnceleme", Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Sayı: 22,s. 82- 102.
- İNAN, C. (2016) "Türkiye'de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme", Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3, s. 10- 33.
- İskân Tarihçesi, İstanbul: Hamit Matbaası, 1932
- KAYGILI, O. C. Çingenerler, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1972
- KOLUKIRIK, S. (2006)"Sosyolojik Perspektiften Türk(iye) Çingenerleri: İzmir Çingenerleri Üzerine Bir Araştırma", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, (Cilt 3, Sayı 1), 1-24.
- KOLUKIRIK, S. (2006) "Geçmişin Aynasında Lozan Çingenerleri: Göç, Hatıra, Deneyimler", Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, ISSN 1304-2823,
- MARUSHIAKOVA, Elena ve POPOV, Vesselin, (2006). Osmanlı İmparatorluğu'nda Çingenerler, çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul: Homer Kitabevi
- ÖZKAN, Ali R. (2000). Türkiye Çingenerleri, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları
- SEHA M. (2018). Lozan Barış Konferansı Tutanaklar Belgeler (Takım 1 Cilt 1 Kitap 1), s.119-121.
- SOYSAL İ. (2000). Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları 1. Cilt (1920 - 1945), s.88
- ŞANLIER, S. (2013). Hukuki Düzenlemeler Işığında Osmanlı Çingenerleri. Doğu Kütüphanesi yayınları, İstanbul
- ŞANLIER Sinan. (2017). Göçebeliğin Çingene Halleri ve Selanik Efsanesi (The Migration Conference, 22-27 Ağustos 2017, Atina, sempozyum bildirisi)
- TAĞ, M. (2017).19. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Romanlarının Sosyal ve İktisadi Yapısı: Edirne Şehri Örneği. Göç Konferansı 2017 Seçilmiş Bildiriler, s. 285-293
- TEKELİ, İ. (2008). Göç ve Ötesi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- YILDIRIM O. (2006) Diploması ve Göç Türk-Yunan Mübadelesinin Öteki Yüzü, Bilgi Üniversitesi Yayını, İstanbul/Yeniden Kurulan Yaşamlar 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi, Derleyen: Müfide PEKİN, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayını, 20
- YILDIZ, H. (2007)."Türkiye'de Çingenerler için Kullanılan Kelimeler ve Bunların Etimolojileri", Dil Araştırmaları Dergisi, s. 61-82.
- YILGÜR, E. (2015).Tarihsel perspektiften peripatetik ve avcı- toplayıcı stratejilerin geçişkenliği. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.213- 231.
- YILGÜR, E. (2015).Roman Tütün İşçileri. Ayrıntı yayınları, İstanbul. 2016
- YILGÜR, E. (2018). Editöryel sunuş: Roman- "Çingene"- peripatetik. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, s.219 - 232.
- YILGÜR, E. (2018). Balkanlar, Anadolu ve Mezopotamya'da zanaat göçebelere, peripatetik topluluklar üzerine bir deneme. KA Dergisi, s.22- 29.

Ek : Mübadil Roman topluluklara Ait Bir Tasfiye Talepnamesi ve Transkripsiyonu

Kaynak: BCA, 130.16.13.2/962.3724.3.

Tasfiye Talepnamesinin Transkripsiyonu

Kayıt Tarihi 82

Kayıt Numarası 1848

İhtar

Eshab-ı mürâca'atın yanlış veya mübalağalı beyannâme i'ta itmemesi ve aksi halin külli zararı mûcib olacağı ihtâr olunur

Tasfiye Talebnâmesi

Zirde vâzi'ul imza ben 30 Kânûn-i sâni sene 1923 tarihli mübâdele-i mukâvelenâmesi mûcibince âtide irâde olunan emvâli menkûle ve gayri menkûlemin muhtelit mübâdele komisyonu ma'ârifetiyle menâfi'ime muvâfık suretle tasfiye edilmesini rica ederim

Müsted'înin Hüviyeti

İsim ve Pederinin İsmi	Kıbtî Hüseyin bin Mustafa kerimesi Necibe	
Memleketi	Livası	Drama
	Kazası	Kavala
	Şehri	

	Karyesi	
El yevm sakin bulunduğu mahal	Livası	Drama
	Kazası	Kavala
	Şehri	
	Karyesi	Kıbtı
Sanatı	Tütün umdesi	

Hin-i hareketinizdeki emvalinizin vaziyetine dair atideki cedvel mucibince tafsilat veriniz.

..... livası kazası şehri veya karyesinde kâin müsted'iyeye âid emvâl-i gayri menkûlenin cedvelidir.

(1) Şayed müsted'inin muhtelif şehirlerde emvali var ise her haldeki emvali için ibra-yı beyanname i'tâsı lazımdır

(2) Tapu senedlerinin adem-i mevcudunu halinde hukuk-ı tasrifinin ne suretle isbat edilebileceği izah ve mülkün hududu ----- olunmalıdır.

Müsted'inin terk eylediği emvâl-i menkûle

Eşyayı beyniye (Altun Türk Lirası üzerinden mecmu kıymeti)	Eşyayı ticariye (mutahassıran beyan Ve altun türk lirası üzerinden kıymeti Mecmuası	Hayvanat		
		adedi	cinsi	Altun türk Lirası üzerinden Kıymeti mecmuası
Yokdur	Yokdur			

Müsadere edilen emlakın beyanı

18 Teşrin-i evvel 1912 tarihinden beri istimlâk edilmiş olan emlâk

Emlâk ve arazinin cinsi ve nev'i "hâne, mağaza, tarla, bağ bostan, orman, mera vesaire"	Fevkani ve tahtani iki oda sai salon ve havluyu havi bir bab hane
Saha-i sathiyesi "dönüm veya arşun merbei"	Arşun merbei 68 atik
Arazinin yetiştirdiği mahsulatın nevi "hububat, tütün, bağ vesaire"	"
Emlak ve arazinin kain olduğu mahal (mahalle, mevki', sokağın ismi ve numarası)	Hacı oğlu Hasan ve Safer Timac Sa'id oğlu Hüseyin ve Kara İbrahim haneleri
Emlak ve arazinin suret-i tasarrufu (ferağ, intikal, hibe)	İntikal
Tapu senedlerinin veya diğer vesaik tasrifini tarih ve numaraları (suretleri rabt olunacaktır)	Sıra numarası 19 Fi 12 Eylül sene 1311
Tapu senedi kimin namına mukayyedir	Kıbtî Hüseyin bin Mustafa kerimesi Necibe
Emlak ve arazinin tapu senedinde mukayyed kıymeti (Altun Türk Lirası hesabıyla)	Guruş 1,400 Yalnız bin dörtyüz guruşdur
Mutasarrıf tarafından takdir edilen kıymet (Altun Türk Lirası hesabıyla)	Altun Türk Lirası aded 250 Yalnız ikiyüz elli lirasıdır

(1) İstimlak edilen emlakın cinsi ve istimlak tarihi.

(2) İstimlak edilen emlake takdîr edilen kıymet müstedi bir meblağı aşmıştır müsted'inin istimlak edilmiş olan bir emlak için kendisinin takdir ettiği kıymet nedir?

Yokdur

Mahal-i tanzim Kavala fî Tarih 2 Kanun-ı sani sene 1923 sene 1240 müstedinin imza veya mührü Necibe Vekaletname

(-----)

Zirde vaziu'l-imza bende mukim efendinin balâdaki beyannamede talep edilen tasfiye-i muamelat için muhtelit veya tali komisyonlar nezdinde benî teşmil ve hukukun müdafaası hususunda salâhiyet ----- ile tevkil eyledim.

Mahal-i tanzim tarih imza veya mühür Adres Balada mevzu' imzaveya
mühürün aid olduğunu tasdik eyler
İmza veya mühür imza veya mühür